

W

7
липень
1974

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

ЗМІСТ

	Стор.
Ідейно-виховна робота — одне з найголовніших наших завдань	1
Розвивати і вдосконалювати суспільне дошкільне виховання на селі	
Рівнятись на передових, домагатися нових успіхів	6
Відмінники дошкільної справи	
В. Янушевич — У радгоспі «Гвардійський»	8
Теорія і методика дошкільного виховання	
Є. Удалицьова — Дидактичні ігри в дитячому садку	12
Н. Седж — Сенсорне виховання малят у дидактичних іграх природничого змісту	17
Р. Зінч — Методи та прийоми навчання дітей співати	20
З досвіду	
С. Куріанова — Активізація дитячого мислення у навчанні дітей слухання музики	27
В. Босова — Збагачення знань про природу у процесі спостережень	30
Л. Підмосковна — Навчаємо плавати	33
Комплекси фізичних вправ для дошкільників	33
Ю. Чадик — Щоб у дітей був хороший настрій	37
Сторінка для дітей	
А у нас в садочку (сл. Л. Компанієць, муз. А. Філіпенка)	40
Ганьочка (сл. Т. Волгіної, муз. А. Філіпенка)	41
Хлопчик Помагай (сл. П. Воронька, муз. А. Павлюка)	42
Раціональне харчування в яслах-садку	
Л. Салій — Овочі у харчуванні дітей	44
Педагогічне життя	
Г. Сушан — Увага питанню озброєння вихователів знаннями психології	46
Л. Убийків — Науково-практична конференція дошкільних працівників Києва	47
Е. Бортнічук — Республіканський конкурс на кращі іграшки та ігри	48

Редакційна колегія:

Л. В. Артемова, О. С. Бризгаліна, Л. Ф. Венжик, М. Д. Ільченко, В. К. Котирло,
М. А. Познанська, Т. О. Пржегодська, Г. І. Сушан (головний редактор), З. М. Хорош-
ко, Н. Ф. Яришева, П. П. Яценко

Відповідальний секретар А. Г. Савчук

Техредактор О. А. Черська

Коректор А. Я. Гузій

Адреса редакції: 252053, Київ-53, вул. Юрія Коцюбинського, 5. Тел. 79-80-71, дод. 3-12.
БФ 07398. Здано до набору 3. VI. 1974 р. Підписано до друку 21. VI. 1974 р. Формат 70×109¹/₁₆.
друк. фіз. арк. 3, умовн. друк. арк. 4,2, обл.-вид. арк. 5,01, тираж 121 860, зам. 569.

Ордена Леніна комбінат друку вид-ва «Радянська Україна», 252006, Київ-6, вул. А. Барбюса, 51/2.

Ежемесячный методический журнал Министерства просвещения УССР «Дошкольное воспитание»
(на украинском языке)

Адрес редакции: 252053, Киев-53, ул. Юрия Коцюбинского, 5. Усл.-печ. листов 4,2, тираж 121 860.
Заказ 569, цена 20 коп.

Ордена Ленина комбинат печати издательства «Радянська Україна», 252006, Киев-6, А. Барбюса, 51/2.

© Журнал «Дошкільне виховання» № 7, 1974 р.

Правила: уважно стежити за карточками і швидко визначати групу.

Ігр, дія: виграш.

Хід: ведучий змішує карточки (предметні картинки) і подає всім порівну, гравці кладуть їх стопкою біля себе. На рахунок «Раз!» знімають по одній карточці і кладуть перед собою зображенням донизу. На рахунок «Два!» всі водночас перекладають їх зображенням донизу. Кожний уважно розглядає карточки, намагаючись швидше від інших знайти ті, які складають одну групу, і назвати її. Наприклад, якщо на чотирьох викладених карточках зображено огірок, троянду, диван і капусту, то гравець повинен швидко сказати «Овочі» і забрати собі карточки з зображенням огірків і капусти. Потім знову — «Раз!», «Два!». У грі має бути 10 комплектів карточок: «Свійські тварини», «Звірі», «Птахи», «Овочі», «Ягоди» та ін.

Гра триває доти, доки в стопках не залишиться карточок. Якщо двоє водночас правильно назвали групу, виграш ділиться між ними.

За умови правильного добору й систематичного керівництва вихователя дидактичні ігри, використовувані на заняттях і поза ними, ефективно впливають на розвиток самостійності дитини, її активності, витримки, привчають діяти за правилами гри, виховують колективістські навички. Одержані тут навички і вміння діти потім успішно переносять у сюжетно-рольові ігри, роблять їх змістовними і цікавими.

Н. СЕДЖ,

кандидат педагогічних наук
(Ровенський педагогічний інститут)

Сенсорне виховання малят у дидактичних іграх природничого змісту

Сенсорне виховання — одне з важливих проблем дошкільної педагогіки, оскільки воно визначається роллю чуттєвого досвіду у всебічному розвитку дітей. Розвиток відчуттів і сприймань необхідний дитині для знайомства з довколишнім світом, формування складних розумових процесів, естетичних почуттів і творчих здібностей.

Дошкільний вік — період інтенсивного розвитку дитини, який починається з першого року життя. У відчутті беруть участь усі відділи аналізатора — рецептор, провідний шлях і мозковий центр, який членує, аналізує зовнішні подразнення, а потім об'єднує, синтезує їх.

З оволодінням мовою діяльність аналізатора у малят підіймається вже на вищий щабель. Через це розвиток відчуттів має тісно пов'язуватися з розвитком мислення та мови.

Першоджерелом розвитку органів чуття дітей є природа, яка великим розмаїттям барв, звуків і форм діє на них. Рухливість об'єктів та явищ природи, їхня мінливість привертають дитячу увагу, роблячи цілеспрямованішим сприймання навколишнього світу.

В ознайомленні дітей старшого ясельного віку з природою значне місце посідають безпосередні спостереження і дидактична гра. Дидактична гра на третьому році життя виступає як засіб навчання малят і як самостійна діяльність.

Радянська педагогіка вбачає цінність дидактичної гри для розвитку не лише сенсорної культури дітей, але й складніших процесів їхньої розумової діяльності — порівняння, аналізу, синтезу. Тому завдання сенсорного виховання — одне з провідних у роботі з дітьми раннього віку, оскільки низький рівень сенсорної культури зумовлює відставання в розумовому й естетичному розвитку.

Розподіл дидактичних ігор на три типи, який склався у практиці роботи дошкільних закладів, стосується й ігор природничого змісту.

З ігор автодидактичного принципу у старшому ясельному віці широко використовуються парні, розрізні (на дві-три частини) картинки та розбірні іграшки. В іграх з ними у малят розвиваються такі розумові операції, як порівняння, зіставлення, аналіз і синтез, формується вміння за однією частиною предмета уявити його цілісний образ, знайти ту частину, якої не вистачає, і скласти предмет.

Своєрідність другого типу — ігор-занять — полягає в тому, що вихователь використовує у них прямі прийоми навчання (запитання, завдання, пояснення, показ), розв'язуючи ті чи інші програмові завдання в ігровій формі («Чарівний мішечок», «Чого не стало», «Знайди такий самий»).

Ігри-вправи (третій тип) переконують дітей у пізнанні, розрізненні, знаходженні і називанні тих чи інших предметів матеріального світу та їхніх якостей («Знайди такий самий колір», «Відгадай, який це предмет»).

У дидактичних іграх природничого змісту можна здійснювати такі завдання сенсорного розвитку малят:

Від 2 р. до 2 р. 6 міс.:

вчити розрізняти колір овочів, фруктів, рослин і тварин у натурі і на картинці (2—3 кольори);

вчити розрізняти величину контрастних предметів (великий — маленький);

розвивати слухове сприймання;

розвивати мову за рахунок називання предметів природи та їхніх якостей.

Від 2 р. 6 міс. до 3 р.:

вчити розрізняти й називати основні кольори предметів природи у натурі і на картинці;

вчити розрізняти й називати величину предметів (великий, менший, маленький);

вчити розрізняти й називати форму предметів (круглий, довгий);

уточнювати уявлення дітей про голоси тварин, вчити наслідувати їх;

розвивати відчуття дотику, навчаючи визначати поверхню плоду (гладка, шорстка);

розвивати смакові відчуття.

Наша дослідницька робота з дітьми 3-го року життя складалася з констатуючої частини, у якій виявлялися природничі знання кожної дитини, і формуючої, побудованої так, що у дидактичних іграх-заняттях формувалися знання дітей, в іграх-вправах розвивалися органи чуття, закріплювався засвоєний матеріал, а в іграх автодидактичного принципу малята набували вміння самостійно використовувати набуті знання в новій ситуації.

Виявити знання дітей про предмети природи допомогли такі індивідуальні ігри-вправи:

1. «Впізнай, що це?» Програмовим завданням було виявити, чи впізнають діти овочі і фрукти, які часто зустрічаються, і чи можуть назвати їх. Бралися натуральні овочі — морква, буряк, ріпа, огірок, помідор; фрукти — яблуко, груша, слива, мандарин.

2. «Де великий, а де маленький?» Програмове завдання — визначити, чи розпізнають діти контрастні величини предметів, для чого брали по два контрастні предмети однієї назви.

3. «Скажи, якого кольору предмет?». Програмове завдання — вчити розрізняти колір предмета; червоне яблуко, червоний помідор; зелений огірок, зелене яблуко; жовта ріпа, жовта груша; синя слива.

Результати обстеження показали, що всі діти впізнавали помідор, огірок, яблуко і грушу; більшість дітей до двох з половиною років ко-

лір предметів називала довільно; діти другої половини 3-го року життя правильно виділяли червоний колір (до 80 проц.), жовтий (до 40 проц.), зелений (до 35 проц.). Всі діти другої підгрупи могли визначити контрастні величини, правильніше називали предмети, але не розуміли запитання про їхню форму.

Виходячи з даних обстеження і завдань сенсорного виховання, ми розробили систему дидактичних ігор природничого змісту з дітьми 3-го року життя. Спочатку ці ігри будувалися так, щоб дитина навчилася розрізняти, називати предмет і виділяти одну його ознаку. У наступних іграх уточнювалися й розширювалися знання дітей про предмет (уміння виділити дві ознаки).

У серії дидактичних ігор-вправ малята уточнювали свої уявлення про різні властивості предметів природи у різному поєднанні (колір, форма, величина, смак, шорсткість). Коли вони навчилися легко розрізняти і називати предмети в натурі, використовували їхні зображення. Далі вчили ділити предмет на частини і складати його з частин у натурі, а потім за картинкою.

З дітьми двох — двох з половиною років назва предмета уточнювалася в дидактичних іграх «Я назву, а ти покажи», «Я покажу, а ти знайди», «Знайди, що я назву» (використовувалися натуральні овочі та фрукти, їхнє зображення, а також зображення тварин).

Для дітей від двох з половиною років спершу використовували ці ж самі ігри, а згодом набори предметів ускладнювали. Змінювали величину предметів у грі «Сховай у долонях», давали предмети різного кольору у грі «Знайди пару» (червоні та жовті яблука, помідори). У таких ігрових вправах діти, помічаючи деяку різницю у предметах, повинні були піднятися на вищий щабель узагальнення уявлень — віднести до пари предмети за назвою, а не за кольором.

Завдання розвитку зорової розрізняльної здатності і мови дітей розв'язувалися в іграх «Відгадай, якого кольору», «Знайди предмет червоного кольору; зеленого; жовтого», «Відклади всі предмети червоного, жовтого, зеленого кольору».

Після того, як діти двох — двох з половиною років з допомогою зорового аналізатора навчилися розрізняти предмет, виділяти його величину і форму, ми використовували ігри на розвиток дотикового аналізатора, коли малята обмацували предмет, ховали його в долоньках; смакового — розглядали предмет і визначали його смак, відгадували, чим їх почастували.

Вчити дітей від двох з половиною років розрізняти форму предметів допомагали розглядання овочів і фруктів, прокочування їх по столі.

Завданням дидактичної гри-заняття «Чарівний мішечок» було виявити знання вихованців у новій ситуації. Проводилася ця гра у кількох варіантах: 1 — впізнати предмет помацки і назвати; розглядаючи, визначити колір і величину; 2 — впізнати і назвати предмет, пригадати з пам'яті його колір; 3 — упізнати форму предмета помацки.

Для ознайомлення дітей з тваринами ми проводили заняття-спостереження за живими об'єктами: ознайомлення з кішкою; з курчатком; з метеликом і жуком; з рибкою. Програмовим завданням цих занять було: розрізняти і впізнавати тварин, виділяти їхній колір, величину, спосіб пересування; уточнити уявлення про те, що і як вони їдять. У заняття широко вводили обстежувальні дії дітей з тваринами, ігри з ними.

Подані знання закріплювали й у дидактичних іграх-вправах з картинками: «Відгадай, хто на картинці», «Впізнай і покажи, що я назву», «Назви, що я покажу», «Вгадай, хто це і як кричить», «Знайди великий і маленький», «Назви, якого це кольору», «Відгадай, хто

кричить». Після цього провели гру «Хто втік?» з дидактичними іграшками — кішкою, собакою, курчатком, зайчатком. Гра складалася з двох частин: розглядання іграшок (визначення кольору, величини); визначення, якої іграшки не стало.

Коли малята навчилися розрізняти, впізнавати й називати овочі, фрукти та тварин, ми вправляли їх у самостійному практичному використанні сформованих уявлень у настільно-друкованих іграх. Медсестра-вихователька кілька разів гралася з підгрупками дітей, а згодом вони гралися вже самі.

У цих дидактичних іграх потрібно було встановити тотожність предметів. У грі «Знайди пару» діти порівнювали їх між собою за кольором, величиною — по два однакові помідори, огірки, яблука, груші, морквини; по дві кішки, собаки, лисиці тощо; зіставляли предмети однакової назви, але різного кольору, величини — помідори великий і маленький, червоний і зелений; моркву й огірки великі і маленькі; яблука велике і маленьке, червоне і жовте; груші велику і маленьку, зелену і жовту і т. д.

Використовували лото: кожна дитина одержувала картку-смужку з трьома картинками (овоч, фрукт, тварина), а медсестра-вихователька показувала карточку-картинку й запитувала: «У кого така картинка? Хто це?»

Щоб навчити малят складати ціле з двох, трьох і чотирьох частин, давали їм розрізні картинки, кубики. Першій підгрупі пропонували скласти предмет з двох частин, а другій — з двох, трьох, чотирьох.

Наприкінці нашої роботи з дітьми спробували дати їм кілька описових загадок, за якими вони повинні були впізнати предмети у натурі й на картинці. Таке відгадування зумовлювало вищу розумову активність у ході гри. Так, розкладаючи перед дитиною двох з половиною — трьох років 3—5 картинок з зображеннями тварин, казали: «Послухай, про кого я тобі розповім. Живе в домі, лобок кругленький, кожушок тепленький, очі вузьенькі, вуха малі, вуса довгі та рідкі. Хто це такий?» (кіт). Якщо дитина не відповідала, продовжували: «Вміє добре бігати, стрибати, кричить «няв!» Далі: «Маленьке, жовтеньке, зернятка дзьобає, пі-пі-пі — маму гукає» (курча); «Гавкаю, кусаю, у дім не пускаю» (собака).

Систематичне проведення з дітьми дидактичних ігор природничого змісту дало хороші результати: до двох з половиною років усі малята розпізнавали овочі й фрукти, визначали контрастні величини, більшість добре знала кілька кольорів. До трьох років діти називали овочі і фрукти, червоний, жовтий, зелений кольори, впізнавали всіх тварин. Отже, такі ігри у старшому ясельному віці є одним з провідних засобів ознайомлення дітей з рослинами і тваринами.

Р. ЗІНИЧ,
кандидат педагогічних наук

Методи та прийоми навчання дітей співати

Основними прийомами, які допомагають краще сприйняти пісню, відтворити її, є виразний показ-виконання педагогом пісні, передача співочих умінь та слово. Крім цих основних, існує ще багато інших цінних методичних прийомів для навчання дітей співочих умінь, зокрема, для розвитку діапазону голосу, чистоти інтонації, правильного звукоутворення, дикції, дихання.